

Geschiedenis

Voor 1570 was Saeftinghe zeer vruchtbaar polderland. Het was op de zee gewonnen door bedijkingen. De belangrijkste bestaansvormen waren landbouw en het zogenaamde moernerren; het winnen van turf, die in de ondergrond zeer veel voorkwam. Deze turf werd als brandstof gebruikt en er werd zout uit gewonnen.

Er lagen 4 dorpjes in de Heerlijkheid (een deel van een territoriaal vorstendom) Saeftinghe, nl. Saeftinghe, Namen, St. Laureins en Casuwele.

Tijdens de Allerheiligenvloed in 1570 liep het grootste deel onder water. Vier jaar later sloeg de zee toe en reikte het "Verdronken Land" tot in België. Het dorp Saeftinghe en nog enkele andere stukken bleven behouden. Tijdens de 80-jarige oorlog staken 1584 Nederlandse soldaten de laatste intact gebleven dijken door, waardoor de totale vernietiging van de heerlijkheid een feit geworden was. Daarna is men opnieuw begonnen met bedijken. De laatste polder, de hertogin Hedwige-polder, is in 1907 bedijkt.

9000 jaar geleden - ongeveer 7000 jaar voor Chr. – zeespiegelniveau 25 meter beneden NAP

De ijstijd is voorbij. Geen mens waagde zich eerder in dit gebied met zijn ijzig koude klimaat en zijn aanhoudende zandstormen. Kaal en toendra-achtig was het er. Hele delen land werden met stuifzand bedekt.

Over een hoog opgestoven zandrug loopt een klein groepje mensen in noordoostelijke richting. Nu het klimaat wat milder geworden is groeien er populieren, berken en dennen op de eens boomloze vlakten naast de zandrug. Al lopend speuren de vrouwen naar eetbare wortels, bessen en noten. Ze bemerken struiken als duindoorn, hazelaar en jeneverbes, waarvan in het najaar de vruchten geplukt kunnen worden. Maar daar is het nu nog te vroeg voor. Nu de zomer voor de deur staat zijn ze op zoek naar een goede plek voor een zomerkamp. Daarom turen de mannen tussen de eiken, iepen en lindebomen door. Daar! Glinstert er water in de verte? Ze versnellen hun pas. Inderdaad, naderbij gekomen zien ze een riviertje van ongeveer 50 meter breed. Helder drinkwater, volop vis en watervogels, een bos vol vruchten en wild, sprokkelhout, ... hun besluit is snel genomen: een ideale plek voor een zomerkamp.

Zij slaan hun tenten van dierenhuiden op. Al snel brandt er een vuur en er wordt een maal bereid. Na de maaltijd haalt één van de mannen een paar meegebrachte stenen te voorschijn. Het zijn stukken vuursteen en kwartsiet. Als voorbereiding op de jacht van de volgende dag wil hij een paar pijlpunten en snijwerktuigen maken. Het geluid van de klopsteen op de te bewerken vuursteen klinkt door het bos. De afgeslagen stukjes vuursteen vallen op de grond. Als de steenbewerker een paar pijlpunten, klingen en schrabbers af heeft, gooit hij een te klein geworden kernstukje van een vuursteenknol bij het afval op de grond naast het vuur. Voor de jacht en voor het schoonmaken en snijden van de dierenhuiden ligt alles klaar.

Het is schemerig geworden. Het vuur gaat uit. De groep begeeft zich te ruste.

5500 jaar geleden - ongeveer 3500 voor Chr. – zeespiegelniveau 5 meter beneden NAP

Aan het eind van een hoge dekzandrug woont een kleine groep mensen. Het is een relatief droge plek te midden van een lager gelegen en vochtig gebied. In het moeras staan veel elzen. Moerasplanten sterven in het najaar af en zakken in het water. Door zuurstofgebrek kunnen ze maar gedeeltelijk vergaan: het is het begin van veenvorming.

Maar het moerasbos en de hoger gelegen dekzandrug bieden genoeg voedsel voor de bewoners: wild, gevogelte, vis, eetbare plantendelen zoals noten, bessen, wortels en vruchten. Nu er ook wat vee bij de huizen rondscharrelt en er op de akkertjes enig voedsel te oogsten valt, verblijft de groep het hele jaar op deze plek. Er is permanente bewoning mogelijk.

Het opgeven van het rondtrekkend bestaan levert meer tijd en aandacht op voor de gespecialiseerde ambachten. De vuursteenbewerker maakt veel verfijnder materiaal dan zijn voorouders: zijn pijlpunten, klingen en spitsen zijn kleiner en beter afgewerkt. Voor het eerst worden in deze streek aardewerk potten vervaardigd en die bewijzen hun nut bij de voedselbereiding. Op een dag brandt het touwtje van een aan kleine oortjes boven het vuur opgehangen kookpot door. De pot valt en breekt stuk op de stenen van de vuurplaats. De scherven raken bedekt met as en later met grond.

4000 jaar geleden - ongeveer 2000 voor Chr. - zeespiegelniveau 2,5 meter beneden NAP

Nu de zeespiegel langzaam maar zeker stijgt, groeit de dikte van de veenlagen aan beide zijden van de dekzandrug omhoog. Maar de dekzandrug zelf overstroomt lang niet altijd en blijft hier en daar nog boven het groeiend veen uitsteken. Toch is het peil van het water al te hoog gestegen, daarom trokken bewoners lang geleden noodgedwongen weg. De veenstreek ligt er verlaten bij. Elders kan hoger veen wel bewoond worden. Op de hoogste plekken is heide tot ontwikkeling gekomen. Op de meest vochtige plekken groeien planten als veenbes, zonnedaauw en wollegras. Enkele berken en grove dennen houden het nog vol. In Saefthinghe wordt het veenpakket meters dik.

1000 jaar geleden - ongeveer 1000 na Chr. - zeespiegelniveau 0 meter NAP, zoals nu

De stijgende zeespiegel maakt van deze streek een gebied met uitgestrekte schorren en slikken. Door de overstroming met zout zeewater kwam er een abrupt eind aan de veengroei. Het veen raakt doordrenkt met zout water. Het snelstromende water maakt geulen in het veenpakket. Hierdoor ontwatert het veen waardoor het inklinkt. Nu kan het veen nog vaker overspoelen en door bedekking met zeeklei zakt het veenniveau nog verder.

Schaapherders ontdekken de uitgestrekte schorren. De zilte schorplanten zoals kweldergras, zeeaster en zeekraal, zijn een lekkernij voor hun dieren. De herders vestigen zich op de hogere oeverwallen in een kleine nederzetting. Maar het leven in een onbedijkt gebied is niet zonder risico. Het eeuwige ritme van eb en vloed bepaalt hun bewegingsvrijheid. En wat te doen bij springtij?

Leven en dood staan in deze omstandigheden niet ver van elkaar af. De bewoners van dit onherbergzame gebied begraven hun doden. Maar ze doen dat anders dan wij. In de turf wordt een grafkuil van een halve bij twee meter uitgegraven en daarin leggen ze een aantal rondhouten paaltjes neer. Daarop spreiden ze een laag plantaardig materiaal, bijvoorbeeld zeebies of riet. Dan wordt de overledene aan het de bodem toevertrouwd. De dode wordt bedekt met een brede eikenhouten plank. Tenslotte wordt het graf bedekt met aarde. Al spoedig liggen er acht, negen graven bij elkaar.

500 jaar geleden - 1500 na Chr. – zeespiegelniveau 0 meter NAP ongeveer als nu

Door de dagelijkse werking van eb en vloed slibt het schor steeds hoger op. De Vlaamse monniken beginnen vanaf de dertiende eeuw de schorren te bedijken. Al in de veertiende eeuw bereikt Het Land van Saefthinghe zijn grootste omvang. De mensen wonen in de dorpen Saefthinghe, Casuwele, Namen of Sint Laureins. Landbouw, veeteelt en handel in turf (gedroogd veen) en zout bieden genoeg inkomsten. Er heerst een zekere voorspoed. Trots torent het slot

Saeftinghe boven het omringende land uit. De slotheer int tol van schepen die op weg zijn naar Antwerpen.

Maar de zee is nog niet volledig bedwongen. Regelmatig beuken de stormvloed de dijken stuk en verdwijnt een deel van het achterland weer onder de golven. Maar dat is meestal niet van lange duur. Met vereende krachten worden de dijken gedicht en herneemt het gewone leven zijn loop. Hoewel er in 1570 en in 1574 flinke overstromingen waren, is het niet alleen de natuur die van het land een verdrongen land maakt. Dat wordt mede door de mens zelf veroorzaakt. In de 16de eeuw woedt hier een godsdienstoorlog. De katholieke Spanjaarden willen de Calvinistische Nederlanden onder controle krijgen. De strijd spitst zich toe op de belangrijkste stad: Antwerpen. Als in 1584 de Spaanse troepen in de richting van de stad trekken, steken de soldaten van de Nederlandse strijdkrachten de dijken op verschillende plekken door. Daarmee beletten ze niet alleen de opmars van de Spanjaarden, maar komt ook het gehele achterland en zelfs een stuk van het Waasland onder water te staan. Tevergeefs: Antwerpen valt in 1585 alsnog in Spaanse handen. Het Land van Saeftinghe verdwijnt definitief onder de golven.

2000 na Chr. – Zeespiegelniveau weer stijgend

Nu het Verdrongen Land van Saeftinghe 2,5 tot 3 meter boven NAP is opgeslibd, is het meer dan ooit rijp voor inpoldering. Oorlog en wederopbouw beletten de uitvoering van deze plannen. Met de toegenomen welvaart en vrije tijd na 1960 krijgt men meer oog en waardering voor natuur en milieu. En dat is hier in ruime mate voorhanden: ongeveer 3500 ha. brakwatergetijdenschor, uniek in West-Europa.

Een team van ruim 30 Saeftinghegidsen trekken jaarlijks met vele duizenden bezoekers de schorren in. Daarbij vertellen zij de excursiedelnemers over brakwaterplanten, vogels, geologie. En zeker ook over historie en archeologische vondsten, want af en toe worden er Middeleeuwse scherven van aardewerk aangetroffen. Soms zelfs fraaie kruikjes.

Op één van de verre Saeftinghetochten ontdekt een gids een rechthoekige kuil in een pas bloot gespoeld veengebied. Uit nader onderzoek door gidsen en archeologen blijkt zich hier een 11e eeuwse grafveld te bevinden, bestaande uit 8 à 9 graven. Enige tijd later is er een extreem laag tij. Bij toeval ontdekken gidsen dat ze bij de laagwaterlijn de dekzandrug die onder het veen zit kunnen bereiken. De golfslag van de passerende schepen heeft een stuk veen weggeslagen. En daar steken uit het zand de vuursteenresten van vele duizenden jaren her: afslagen, werktuigen, een weggeworpen kernsteentje. De plek wordt regelmatig bezocht en het aantal vondsten groeit gestaag. Bij datering blijkt, dat het gaat om een vindplaats van 7000 v. Chr.

Ook worden er brandhaarden met houtskool resten aangetroffen, die dateren van 3000 v. Chr. Op zekere dag rapen de onderzoekers er de oudste stukken aardewerk van Zeeland op: potscherven van een prehistorische pot, voorzien van klein oortjes, ouderdom maar liefst 4300-3400 voor Chr.!